

"ODPUSTITE NAM NAŠE VOJNE DOLGOVE"

Bankirji so prišli s agitacijo za
črtanje ameriških vojnih
posojil.

NAČRT BRITKEGA ZAKLAD- NICA

Washington, D. C. — (Paul
Hanna, Federated Press.) — Agi-
tacija za anuliranje mednarodnih
vojnih dolgov — kar konstruktiv-
ni liberalci in socialisti priporoča-
je že ves čas od premirja v letu
1918 — je zdaj v polnem zamahu.

Agitacija v Ameriki je do zdaj
še omejena na 10,000 bankirjev,
ki so imeli te dni konvencijo v
New Yorku. Ampak denar govori,
govori tako glasno, da, kadar za-
pije, "odpusite dolge," odmeva-
je to besedo takoj po časopi-
sju in prižnicah. Časopisje je že
spregovorilo in oglašilo se je Re-
ginald McKenna, ki je govoril na
bankirski konvenciji dne 4. okto-
bra.

McKenna — mož je duhovnik
— je prišel iz Anglije in njegov
načrt, ki ga je razvil, je znan
povsod, izjavljajo v Ameriki, kot
"načrt angleškega državnega bla-
gajnika," ki je bil sestavljen
lansko zimo in privatno predložen
ameriškim bankirjem.

Glavne točke tega načrta, ki še
niso znane ameriški javnosti, so
sledenče:

"Država, ki so bile v vojni z
Nemčijo, anulirajo druga drugi
vsa vojna posojila pod pogojem,
ako Združene države anulirajo
svoja posojila zaveznikom."

Ako Amerika odpušči dolge
zaveznikom, bodo imeli ameriški
investitorji in producenti cvetočo
trgovino z Evropo; ako Amerika
ne stori tega, ne bo za kazen ime-
la trgovine, ne denarja, ki ga je
posojila.

Amerika je odgovorna, da
Evropa leži v nemoči in da je
oborožena do zob, ter vztraja na
stališču, da mora izterjati dva
stari milijard dolarjev, ki jih dol-
guje Evropa."

Ko so bankirji v New Yorku
dobili privatno ta načrt v svoje
roke, so ga takoj odobrili, obenem
pa so rekli angleškemu avtorjem
načrta: Dajte nam časa, da pri-
pravimo ameriško ljudstvo na to
idejo. Vprašanje dolgov je zelo
delikatno in tisti, ki stoje na
nogah, morajo stati na glavi ali
pa parob, ako hočemo kaj doseči.
Dajte nam torej dovolj časa in
pripravljamo vam ameriško ljudstvo
okrog vogala.

Naši bankirji so držali besedo.
Lansko leto je "nepoučena" Zve-
za ameriških bankirjev zavrgla
resolucijo za anuliranje dolgov,
toda letos imajo isti bankirji željo
na rokah od ploskanja za to stvar.

Medtem pa napreduje evropska
stran tega gibanja kakor po loju.
Brzojavka iz Pariza poroča, da
bodo imeli zavezniški konferenco
1. decembra v Bruslju. Amerike ne
bo nihče sili, da se naj udeleži te
konference, kajti Francija — ta-
ko čitamo — "ups, da bo po kon-
ferenci v ugodnejšem položaju za
razpravljanje o svojih dolgovih z
Združenimi državami."

Kaj tore zavezniški, da pridobijo
Ameriko za črtanje vojnih posojil?
Ali odpuste drug drugemu medse-
bojne dolge in znižajo odškod-
nino Nemčiji?

KOMUNISTI IZGUBILI PRIZIV.

Chicago, Ill. — William Brown
Lloyd, milijonar-komunist in 17
njegovih tovarišev in članov
Communist Labor Party, ki so
bili pred dvema letoma obtoženi
"kriminalnega sindikalizma", so
izgubili priziv proti obsodbi, ka-
tero je izrekli nižje sodišče.
Državno vrhovno sodišče je za-
dri petek zavrglo priziv in pot-
rdilo obsodbo. Eden sodnikov —
Orin Carter — je glasoval za pri-
ziv z izjavo, da je zakon, na teme-
lu katerega so bili komunisti ob-
toženi, po njegovem mnenju
protinastav.

Obtoženci so takoj izjavili, da
ulože priziv na zvezno najvišje
sodišče. Obtoženci so bili v zapor
od enega do pet let in na plačanje
globe po tisoč do dva tisoč dolar-
jev vsak.

VERSKI PACIFISTI SO ZA BRIDKO SABLJO, ČE JE TREBA MAHNITI PO TURKU.

Washington, D. C. — (Feder-
ated Press.) — Verske organizacije,
zastopane v Zveznem cerkvenem
svetu, navadno docela pacifistične,
so se razbile v tri taborje glede
vprašanja vojne s Turki. Macfar-
land, tajnik sveta, poroča, da
eden tabor je za meč, ako je treba
mahniti po Turkih ali drugih kriv-
overcih; drugi tabor je najprevo
za moralni pritisk in za vojno v
skrajnem sredstvu, tretji tabor je
pa za vest pacifizmu in je proti
vsaki uporabi orožja.

OTROŠKO DELO IN SLABE RAZMERE RUDARJEV.

Zvezni departament za delo po-
trjuje dejstvo o niskih mezdah
med premogarji.

OTROCI MORAJO POMAGATI OČETOM.

Washington, D. C. — (Rosa
Laddon, Federated Press.) —
Otroci biro zveznega departmen-
ta za delo priznava v svojem po-
ročilu, da otroško delo izvira di-
rektno iz nizke mezd, katere pre-
jemajo očete-delavci. Poročilo se
nanaša na razmere v premogar-
skem distriktu v okraju Schuyl-
kill na polju antracitnega premo-
ga v Pennsylvaniji.

Distrikt, s katerim se peča po-
ročilo, obsega komaj pol štirijske
milije in v tem majhnem kraju
živi 24,726 oseb. Stanovanja so
natlačena in zelo neudobna; 13,592
oseb stanuje v hišah, v katerih je
ravno toliko sob kolikor je oseb,
dočim biva 3045 oseb v stanova-
njih, v katerih prideta na vsako
sobo po dve ali več oseb. Otroci
imajo delo do 10 ur na dan, po-
stanejo, ker je križanje mnogi, ne-
zavarovani železniški tirji.

Otroci morajo zgodaj zapustiti
šolo in iti na delo; 57 odstotkov
vseh dečkov od 13. do 16. leta in
29 odstotkov deklic iste starosti
opravlja mazno delo. "Denar
potrebujemo" — je splošni odgo-
vor na vprašanje, zakaj morajo
otroci na delo. Statistika povpreč-
nega letnega zaslužka rudarjev je
petrdila omenjeni odgovor. Pre-
iskava je dognala, da je polovica
otrok tistih rudarjev, ki prejme-
jo največ \$850 letno, mora kmalu
zapustiti šolo in iskati dela, dočim
je med otroci rudarjev, ki prej-
majo najmanj \$1850 na leto, ko-
maj 11 odstotkov na delu.

Najboljša povprečna dnevna
mezda rudarjev v omenjenem
distriktu je bila štiri do pet do-
larjev pred 31. majem 1919. V tem
letu se je delalo s polno paro,
kljub temu so rudarji izgubili
mnogo dni vsled negotovosti pre-
mogovnih trgov, pomanjkanja
vozov in drugih industrijskih raz-
mer. Manj kot ena petina rudar-
jev je v omenjenem letu sprejela
\$1450 ali več letne mezd in samo
štirje odstotki rudarjev so prejeli
\$1850. Največ rudarjev je prejelo
okrog 850 in 231 rudarjev manj
kot toliko.

Od 1220 otrok šolske starosti je
samo 146 otrok izvršilo vse šolske
razrede kakor predpisuje zakon;
vsi drugi otroci so morali prej
opustiti šolo in prijeti za mazno
delo, da pomorejo očetom, ki ne
morejo sami zmagovati.

Tako poroča zvezni departmet
za delo.

PRIČELI SO BOJ PROTI VOLI- VU, ZA ŠOLO.

Zion City, Ill. — Odbor za izo-
brambo je pričel boj proti očaku
Volivi, ko je W. E. Dickinson v
imenu drugih državljanov v Zion
Cityju zahteval, da morajo biti šole
le zopet odprte.

Voliva je zapri šolo, da bi pri-
šli oni, ki mu niso sledili v njego-
vih bedarijah, da zapustijo mesto.
Volivovi pristaši imajo sicer šolo,
ki jim jo daje oče sam, ali na-
sprotniki morajo pošiljati svoje ot-
roke po dve milji daleč v drugo
naselbino.

Narodna "Prosveta" vašemu
soročniku ali prijatelju v stari
domovini.

ODREDBA PROHIBICIJE ZA VSE PARNIKE.

Predsednik Harding je odredil,
da ne sme biti opojna pijača
nobeni ladji, domači, ne
tuji.

AMERIŠKE LADIJE BODO TARPELE.

Washington, D. C. — Predsed-
nik Harding je zadnji petek od-
redil, da ne sme nobena ladja,
domača ali inozemska, stopiti v
pas treh milj ob ameriškem obre-
ju, ako nosi opojno pijačo. Justič-
ni tajnik Daugherty je zagotovil
predsednika, da je odredba popol-
noma postavna po prohibicijskih za-
konih in predsednik ima oblast,
da jo izvede.

Odredba velja za vse ameriške
parnike, privatne in državne ka-
kor tudi za vse druge parnike, ki
nosijo tuje zastave.

Odredba je dalekosežna. Tika se
ne samo obrečja na obeh straneh
Združenih držav, temveč tudi ko-
lonijalnih posesti: Portoriko, Vir-
žinski otoki, Havaj, Filipini in
drugi ameriški teritoriji.

Najmanjšega dvoma ni, da bo od-
redba izvala mednarodne kompli-
kacije s velikimi pomorskimi
državami. Inozemske parobrodne
društvo so že izjavile, da bodo ti-
rale stvar do najvišjega sodišča in
zahtevale "indfunkcijo" proti
predsednikovi odredbi. Zgodilo se
bo, da začasno nastane velika
zmešnjava v prometu parnikov, ki
dnevno plovejo v atlantika in pa-
cifičistična pristanišča; parniki
bodo vstavljeni na robu trimiljske
morske meje in preiskani, če imajo
pijačo bodisi v tovoru ali v
kabinah, kjer so potniki.

Odredba stopi takoj v veljavo
in justični departmet pravi, da
bo izvajana do zadnje pike.

A. D. Lasker, načelnik vladne
ga plovbenega odbora, izjavlja,
da bo odredba zelo škodila ameri-
ški trgovski mornarici. Veliki
morski promet, ki se je zdaj ste-
kal v ameriška pristanišča, se
obrne v Kanado in Vancouver se
okoristi na stroške Seattleja in
Portlanda, Montreal pa na stroške
New Yorka.

AMERIKA IMA NOVO OROŽJE.

Velikanski top, enotonska bomba
in druge reči.

Washington, D. C. — Vojni de-
partment je zadnje dni eksperi-
mentaliziral z nekaterimi novimi iz-
najdbami v orožju, ki so:

Zračna bomba, ki tehta eno tona.
Ko so jo vrgli iz visočine poldru-
ge milje na tla, se je zarila 40 čevl-
jev globoko v zemljo in ko je
eksplozirala, je naredila 60 čevl-
jev širok krater. Šestnajstpalčni
obrečni kanon, ki meče projektile
26 milj daleč in 10 milj visoko.
Projektile je pri poskušnji razoral
14 palcev debelo jekleno ploščo in
potem eksploziral. Amfibijski
tank, ki ima obliko čolna in plava
po vodi ter leze 12 milj na uro po
suhi. Iznajdenj so tudi tanki, ki
jih kontrolira radio. Zelo deli-
katna granata, ki se razpoči, če
zadene ob platno na krilu eroplana,
ne pa takrat, ko je izstreljena.

SUNAČI JUBILIRAJO, A NI JIM PRAV, DA PROHIBICIJA VELJA LE ZA 3-MILJSKI PAS.

Washington, D. C. — Izjava
Daughertyja glede prohibicije je
razveselila vroče zagovornike pro-
hibicije, toda dobila se je izjema,
to je Wayne Wheeler, vodja pro-
tislanske lige, ki je našel las v
jajcu. Wheeler pravi:

"Izjava Daughertyja je ume-
stna in nas počenja v našem streml-
jenju, da popolnoma odpravimo
vsaok uživanje alkohola. Določba,
da se alkohol sme prodajati lven
trimiljskega pasa obrečja Zdrže-
nih držav, pa je vsekakor krivi-
dna. Prohibicija bi morala veljati
najmanj 12 milj od obrečja pro-
č in oblasti bi morale imeti pravico
zapleniti vsako ladjo, ki bi privo-
zila alkoholno pijačo v bližino 12
milj od obrečja."

Delavski list je stla, s katero
računa vaš nasprotnik.

RUDARJI IN OPERATORJI IZ- BRALI PREISKOVALNI ODBOR.

Cleveland, O. — Zastopniki ope-
ratorjev in rudarjev s polja me-
kega premoga so pred zaključkom
njih konference izbrali trideset
operatorjev in trideset rudarjev
za preiskovalni odbor, ki ima
dognati vsa fakta v zvezi s pro-
dukcijsko premoga in dati svoja pri-
poročila za doboho pogodbo. Od-
bor se prvič anide 14. novembra v
Chicago.

MORILCI RUDARJEV OPRANI ZLOČINA.

Lastniki slatnega rudnika Argo-
nauta ne bodo klicani pred
sodišče.

KLAVERNI PRAVORNE KO- BONERSKE POROTE.

Jackson, Cal. — (A. M. Defford,
Federated Press.) — Koronerska
porota, ki je vodila formalno pre-
iskavo glede nasilne smrti 47 ru-
darjev, ki so izgubili življenje v
slatnem rudniku Argonautu, je
razsodila:

"Rudarji so umrli nagle smrti
vled strupenih plinov, isvirajo-
čih iz ognja, katerega isvor ni
znan. Rudarji se niso mogli rešiti."

S tam je stvar končana, zaklju-
čena in zapetana. Veleporotne
preiskave ne bo, ker ni razloga
sanjo. "Isvor ognja ni znan" —
in kaj morejo oblasti za to? Kri-
minalne obtožbe proti lastnikom
rudnika ne bo. Edina preiskava,
ki še ostane, je neke vrste komedija,
katero je odredil guvernator
Stephens na pritisk rannih delav-
skih in civilnih organizacij. Ta
preiskava bo nedvomno ravno
takšna farsa kakor je bila korone-
rska. Lastniki rudnika bodo po-
novno oprani.

Koronerska porota je priporo-
čila, da mora ostati odprt predor
med Argonautom in Kennedyjem.
Lastniki Argonauta so veseli tega
priporočila, ne pa lastniki Kenne-
dyja, ki imajo tožbo s prvimi.
Lastniki Argonauta so obljubili,
da oskrbe rudnik s najmodernejšim
gasilnim aparatom.

LETALCA STA OSTALA 35 UR V ZRAKU.

San Diego, Cal. — Poročnika J.
A. MaceRady in Oakley Kelly, ki
sta krožila nad San Diegom v pe-
tek od 5:53 zjutraj pa do 5. ure
popoldne v soboto v velikem eno-
krovniku T2, sta dosegla rekord s
svojem težkim strojem, kakorkne-
ga še ni dosegel do sedaj nihče.
Bila sta v zraku 35 ur, 18 minut in
30 sekund.

Trudna sta bila avijatika, ko
sta se spustila na tla, toda rekla
sta, da bi se nadaljevala njun po-
let, če bi se ne bala težkoš ponoči
za pripravljanje na tla.

Ko sta se spustila avijatika z
letalom na tla, so dali znamenje s
tuljenjem vsi parniki v pristani-
u in velike množice občinstva so dr-
vele na letalako polje Rockwell,
da vidijo letalec.

Letalec sta izjavila, da bosta v
novembru napravila polet iz San
Diega v New York, katerega upa-
ta, da bosta izvršila brez spuke-
nja na tla uspešno. Upata, da ne
bo težko izvršiti poleta z enokrov-
nikom T2, ki tehta 10.700 funtov,
če so napolnjeni kotli za plin in
gazolin, ki vsebujejo 4.600 funtov.
Dosedanji rekord je bil 26 ur,
katerega si je pridobil E. Stinson
lani v decembru s plavanjem v
zraku.

VREME.

Chicago in okolica — Torej jas-
no, rastlo temperatura. Zmerni
vetrovi. Sonce izide ob 5:56, za-
laze ob 5:19.

KEMAL ZAHTEVA TRACIJO TAKOJ.

Franconi in Angleži se pripravijo,
medtem pa konferenca v
Mudaniji čaka.

ITALJANI SO SE PRIDRUŽILI TURKOM.

Carigrad, 7. okt. — Kemalisti
so danes naslovili na zavezniške
ultimat s zahtevo, da morajo nji-
hove čete takoj zasedati Tracijo.
Zavezniški generali so se odpe-
ljali v Mudanijo, kjer bodo čakali
na odgovor njihovih vlad, kaj jim
je storiti s ozirom na zahteve
Turkov.

Italijanski general Mombelli je
prejel navodilo iz Rima, da mora
podpirati turške nacionaliste. Na
konferenci v Mudaniji je Mombelli
potegnil s Angleži.

Poročila se, da je Ismet paša za-
vrnil predlog zaveznikov, da naj
tisoč ententnih vojakov okupira
vzhodno Tracijo in da se ustanove
zavezniške kontrolne komisije v
lešli za toliko časa, da bo vpraša-
nje Tracije rešeno na mirovni
konferenci.

London, 7. okt. — Po najnovejših
vesteh so se pogajanja v Mu-
daniji obnovila, toda položaj je še
vedno zelo napet.

Paris, 7. okt. — Angleški vna-
jni minister Curzon in francoski
ministri predsednik Poincare se
včeraj nista mogla sediniti glede
turških zahtev. Poincare je za to,
da kemalisti lahko okupirajo
Tracijo takoj, če hočejo, ali naj
imenujejo civilne oblasti v deželi;
Curzon je pa odločno proti vsaki
okupaciji, vojaški ali civilni.

Is Angore je prišla vest, da
Turki se ne bodo pogajali za pre-
mirje niti za mir, dokler ne bo
Tracija zasedena po njihovih če-
tah. Anglija je že pristala, da
Turki dobe Tracijo nazaj, toda
še po mirovni konferenci. Glav-
na sporna točka torej je, kdaj naj
bo Tracija okupirana.

London, 7. okt. — Iz Carigrada
javljajo, da je 10,000 Turkov
sbranih blizu Cataldie, kjer so za-
vezniške posadke na straži.
Grški oficirji so poplavlili Tra-
cijo in dele orožje med civilne
prebivalce.

Na azijski strani Bospora so
se pojavili veliki godni požari,
ki se bližajo ožini. Oddelek voja-
kov se že tri dni bojuje s ognjem,
toda brez uspeha.

Grški deseterji napadajo biv-
še muslimanske častnike v Rodos-
tu. V grških pristaniških vlada
kaos.

Iz rumunskih virov je prišla
vest, da je Leon Troekij, vojni ko-
misar Sovjetske Rusije došel v
Jalto na Krimu. Rumunija je za-
prla svoje mejo ob Bolgariji za
petnajst dni; Bolgari ne dobe po-
tnih listov.

Carigrad, 7. okt. — Iz Angore
poročajo, da je Kemal paša dejal
včeraj v narodni skupščini: "Naš
program v Mudaniji je, da grške
čete takoj izpraznijo Tracijo, naše
čete pa nadomestijo Grke. Traci-
ja mora biti takoj naša brez vsa-
ke inozemske kontrole. V zameno
bomo priznali nevtralnno cono ob
ožini. Kruti Grki so nevarni našemu
prebivalstvu v Traciji."

Vprašanje zdaj je, dali se An-
glija pridruži Franciji in dovolji
takojšnjo okupacijo Tracije na-
kar bo kriza končana brez kakih
zlih posledic, ali bo naredila iz
zahteve Turkov povod za vojno.

MLAD UMETNIK JE OBUPAL.

Chicago, Ill. — Dve pismi je za-
pustil, eno svoji hišni gospodnji,
drugo svoji izvoljenki, v katerih
je naznanil, da ne more več živeti.
Dolgo se je trudil, da je izgotovil
slike, sedaj pa jih ni mogel pro-
dati, zato si gre vzeti življenje.
Theodore Cunningham je bil star
22 let.

Francija pomilostila 4500 vojnih jetnikov.

Paris. — 4800 malih profiterjev
in vojakov, ki so se pregrešili z
nepokorščino in dezertiranjem za
časa vojne, je bilo pomilostjenih
odkar je bil sprejet amnestijski
zakon v Franciji v zadnjem ju-
liju.

AMERIŠKI BANKIRJI SO NE- VEDE SPREJELI STARO SOCIALISTIČNO TOČKO.

New York, N. Y. — Morris
Hillquit, mednarodni tajnik so-
cialistične stranke, je dejal, da so
bankirji na svoji konvenciji v
New Yorku nevede sprejeli staro
točko socialističnega programa.
Njihov zaključek, da entente in
Združene države anulirajo med-
sebojne vojne dolge, ni nič no-
vega za socialiste. Socialisti zaht-
evajo to še štiri leta odkar je
bilo podpisano premirje s Nem-
čijo.

DIKTATURA FAŠISTOV PRIHAJA V ITALIJO.

Fašisti ukazali vladi, da mora
razpustiti parlament in raz-
pisati volitve.

VLADA JE BREZ MOČI IN FACTA JE ODSOTIL.

Rim, 7. okt. — Luigi Facta, mi-
nistarski predsednik, je podal es-
tavko in apeliral na Giolittija, da
naj stopi na čelo vlade in reši
državo civilne vojne.

Politična situacija v Italiji je
polna dinamita. Fašisti so dali
vladi ultimatum, da mora razpusti-
ti parlament in razpisati nove volit-
ve v novembru. Benito Mussolini,
vodja fašistov, je dejal, da on razpi-
še nove volitve, ako jih neče
vlada.

Mussolini je rekel: "Italija ima
danes dve vladi: oficijelno in fa-
šiste. Ena vlada se mora umak-
niti. Ker so fašisti močnejši od
oficijelne vlade, se ne bodo umak-
nili. Sedanji parlament s socialisti
in klerikalci vred mora iti. Pri
volitvah bodo umagali fašisti na
vseh črti in imeti morajo tri petine
poslancev v zbornici."

Še dolgo časa govore fašisti, da
morajo dobiti vlado v svoje roke.
Zdi se, da izvedejo njih grožnje v
prihodnjih treh mesecih. Sedanja
vlada je brez moči.

Ako fašisti izsilijo volitve, bodo
te volitve velika farsa, kajti vrle-
le se bodo ob največjem teroriz-
mu. Isgradi in krvavi boji so na-
izogibni; fašisti bodo terorizirali
delavce, ki volijo socialistično in
komunistično in razveljavili volit-
ve povsod, kjer ne bodo izvoljeni
njihovi kandidati.

V Trentu, na južnem Tirolskem
se nadaljuje fašistična strahovila.
da. Tam je 5000 fašistov, ki so
prišli iz Benečije, siloma oglašva-
lo civilne oblastnike, češ, da so
"umazali čast Italije", ker niso
dodobra potlačili nemških prebiv-
valcev.

DRŽ JE POGASIL POŽAR V KA- NADSKIM GOZDOVIM.

Cobalt, Ont. — Gost dež, ki je
neprestano padel koncem zadnje-
ga tedna je pogasil ogromen požar
gozdov v bližnji pokrajini.
Tako je pogasil ogenj tudi v na-
selbinah, v katerih menijo, da je
zgubilo življenje kakih 40 ljudi. V
pepelu mesta Halleyburyja so do-
sedaj odkrili 15 trupel, katero da-
lo je pa zelo onemogočeno, kajti
pod strujenim pepelom še vedno tli
šrjavica. V naselbine vozijo s ži-
vili in obloko naloženi vlaki, da
salozijo 5,000 prebivalstva, ki je
sedaj brez krova.

Tudi v okolici Quebeca, kjer je
divjal požar, je prvič prišel padati
rahal dež, ki se je polagoma zgo-
ščeval in se spremenil v pravo plo-
ho. Požar radi tega pojenjuje, ven-
dar imajo reševalci mnogo dela,
da se ne razširja. Reka Maurice je
narasla, kar onemogoča gibanje
ognjegasev z ene strani reke na
drugo stran. Vendar imajo ogenj
že pod kontrolo.

Bolgari zahtevajo avtonomijo Tracije.

Sofija, 7. okt. — Minister Da-
skalov, ki je včeraj govoril v so-
branju (zbornici) v imenu mini-
strskega predsednika Stambul-
skega, je izjavil, da Bolgarija
ostane v vsakem slučaju nevtral-
na glede na kontroverzno na Bil-
njem vrtoku, zahteva pa avtono-
mijo Tracije. Zbornica je odobrila
izjavo.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Library, Pa. — Hura! Stavka je končana in zmaga na naši strani. Takšen krik so zagnali urijaki voditelji in veščiki vsi organizirani rudarji. Seveda, stavka je končana ali zmaga? Zmaga se ni obrnila na našo stran, temveč bolj na stran naših nasprotnikov. Resnično, tisto lepo donečo besedo, zmago, imajo kapitalisti ne pa mi. Stara lestevica je res še v veljavi do 1. aprila 1923, ali doba je kratka, ljudje v slabih razmerah s pičlimi denarnimi sredstvi. Vprašanje je, kako bodo vzdržali prihodnjo pomlad.

Unija je razcepljena kot leta 1919. Lewis se je vedno širokoustil in trkal na prsa, češ, mi ne sklepamo in nobene separatne pogodbe ne bomo sklenili, hočemo narodno pogodbo, ki bo obsegala vse centralno polje mehkega premoga ali pa nič. Precej upanja je to njegovo izražanje vzbudilo v vrstah rudarjev. Toda Lewis se je pokazal nevrvednega, svoje besede ni držal. Sklical je konferenco in se pogajal le s par operatorji. Prelomil je unijaki izrek: združeni ostanemo, nezdruženi podležemo.

Nas bodo torej izročili takoj 1. aprila 1923 v milost in nemilost premogarskih baronov, rudarje s polj trdega premoga pa pridržali v svoji sužnosti do jeseni 1923, seveda pod tem pogojem, da jim bodo v slučaju stavke na polju mehkega premoga spravili na površje čimveč "črnega dijamanta."

Nikoli nisem zupal Lewisu, ker vem iz leta 1919, kako nas je mlatil prodati, ko je prišla sodnijska prepoved nad njega. Zbal se je zopora ali drugih neprilik in stavko preklekal. Ali naj bo tak naš voditelj? Ne, dol je njim in drugega sposobnega postaviti na njegovo mesto. V resnici sposobni unijaki morajo gnijejo po ječah, nesposobni pa vodijo premogarske mase. Organizirani premogari naj torej pomotejo s svojimi dopedanji voditelji in na njih mesto postavijo sposobnejše moše. Le na ta način bodo v slučaju stavke dobili neorganizirane premogarje na svojo stran. Zapomni si naj si dobro, dokler bodo imeli tako voditelja na krmilu, bo vsaka stavka končana njim v izgošo. Sedanjí voditelj niso za nas premogarje. Preženite jih z njihovih mest in videli boste, da ne bodo lotili nazaj dela v rovinah, temveč si poiskali kaj drugega.

Sedaj ko je stavka končana, se predsednik 5. distrikta Fogan hvali, koliko da je dal v pomoč stavkarjem prej neorganiziranih okrožjih. Tudi jaz sem bil začasa stavke v prej neorganiziranem kraju in prav dobro vem, kako pomoč smo dobili. Za najpotrebnejše med nami smo morali nabirati sami med seboj, če smo jim hoteli nuditi kako pomoč. Voditelj 5. distrikta bi radi videli, da bi bili dali še njim kaj za njih trud, tistikrat, ko so se milostno k nam potrudili. O kakšni podpori se govora ni bilo.

Bil sem sam na shodu socialističnega kluba v White Valleyju, Pa., dne 24. septembra in videl, kako zanimanje je med tukajšnjimi rojaki za socialistični klub. Prišli so govorniki iz različnih krajev kakor tudi predsednik okrajne socialistične zveze za Westmorelandski okraj. Slišati bi morali našega slepega voditelja, ki nikoli ne vidi vzhajajočega solnca, pač pa ališal vpitje tlačenih in zatiranih kapitalističnih sužnjev. Bil je to v resnici ganljiv govor, ki bi moral ganiti slehčnega delavca. A bilo je le par zavodnih slovenskih delavcev in Italijanov, a tudi taki, ki so prišli iz radovednosti, da bodo videli, koliko rojakov se je udeležilo shoda, da jih bodo precej naznanili bostom.

Rojaki naj se ne bojijo takih pijavk in dvoličnikov, pokažejo naj, da se v resnici zanimajo za napredek v delavskem razredu. Ako ne moremo združiti se strokovno, združimo se politično, v močni politični organizaciji bomo dosegli ravno toliko kot v strokovni. Edino delavske organizacije, pa naj si bodo politične ali strokovne, so naše upanje.

Omeniti moram še strahopetnost društva v White Valleyju, katero spada k SSPZ. To društvo namreč drži v svoji sredi največjega stavkokaza v obeh gospodarskih, ki se je prediznil iti okoli po Pennsylvaniji in nabirati takozvane "prostovoljne" delavce

med rojaki. Lagal jim je, da je povodil po Westmorelandu podpisana unijaka pogodba. Ko so rojaki prišli tja, so svede videli kaj drugega. Prvo so opazili do zob oborožene ljudi in na vprašanje, kaj jim je treba oboroženec, ker je unija podpisana, so izvedeli resnico. Hitro so jo popihali in pustili slovenskega gospoda bosa s dolгим nosom. Poleg tega se še znajde slovenski "socialist", ki drži tega sloveka na stanovanju ter ga obenem hvali, kako je izvrsten delavski prijatelj, pa še boljji socialist. To je res dober "socialist", kajne?

Takšni ljudje spadajo vse drugam, ne pa k delavskim vrstam. Rojaki, ne hojte se takšnih pijavk, temveč pristopite k socialističnim klubom, organizirajte se vsaj politično, če se ne morete strokovno. Rabili so rešeto in prečevali so nas. Tisti, ki so bili toliko srečni, da so šli skoz, so dobili nazaj svoja mesta, ali bilo nas je mnogo, ki nismo bili toliko srečni in morali smo iti s trebuchom za kruhom. Bil sem med onimi, ki niso šli skoz, rešeto, a vseeno šel vesel od tam z zavestjo v srečo, da sem se boril za pravično delavsko stvar.

Vstanite delavci in pokažite, kaj zamoremo, ako smo združeni. — Albert T. Kira.

Aliquippa, Pa. — Kočljive razmere so zavlada med nami. Popolnoma nas hočejo vničiti in neumisljeno nastopajo proti nam. Kakor nekaka čreda smo jim, poslušajočim kapitalistom, onim, ki prav nič ne delajo, samo ukazujejo in spravljajo dobrine, pridobljene po našem delu. Vse je na njihovi strani, celo dijaki s vseučilišč se dobijo, da gredo na pram nam stavkokaziti in delajo po zelo niski mezdli. Vsek delavec bi moral s družino podležiti pri tako niski mezdli, oni pa gredo, dokazali bi radi svetu, da se splača garanje za beračsko mezdo.

Mogočnim podjetnikom seveda ni prav, da se delavce ustavi njih zahtevam in tako mu pokažejo vrata iz stanovanja, pod mlo nebo naj gre s svojo družino, kjer ni strehe ne zavetišča, študij nima življenjskih sredstev ni za en dan. Po dolgi krizi, brezposelnosti je vladala leto in pol, smo brez sredstev. Ubogi proletarec na stavki je dobil od organizacije, ki je bil v prositi je moral za prator, kamor ga je smel postaviti. Postavil si je sicer šotor, tedaj pa so ga pričeli preganjati kompanijski stražniki, streljali so na njegovo družino, neglede na to, da je bil koga zadeli. Brezvestneži niso pomislili, če vzamejo življenje očetu nedoraslih otrok, pa materi velike družine ali otroku, ki je lačen prosil kruha.

Otroci jočejo in moledujejo okrog materinega krila, naj jim da kruha, a mati je sama lačna in srce ji trga neprestana prošnja, katero dobro materino srce ne more uslišati.

Človek težak, odkar živi, samo trpi. Gromadil je mogouet bogastvo, kupe denarja večal, zaklade polnil, sedaj ko je sam v stiski, da nima ničesar. Brez upa se ozre na nebo, se li bo zgodil čudež in bo popravljena krivica ali zastoj; vedno bolj je ubožen, družina pa hira za lakoto.

Ubožni smo, ali zmoini, da se bojujemo za svoje pravice, kolikor se moremo. Ne verujemo, da so nad nami nebesa, kjer se nam bo boljše godilo in raj, vemo, da je na zemlji, kakor ni pekla treba iskati druge. Niti ne verujemo, da bo prišlo odrešenje čez noč, ali da bi nam elganke povedale, kje naj iščemo srečo.

Odrešenje se ne nadejamo od takih, ki sicer vpijejo, da so socialisti, a niti ne vedo, kaj je socialistična stranka, še manj pa, kaj je socializem. Če bi tak človek vedel, kaj je, ne vpraševal bi v listih, kje je socialistična stranka.

Socialisti ne verujemo v bajke, ne v nebesa v oblakih, ter vedno zveličanje. Ciganka pove srečo toliko, kolikor dvajsete li človek izda, za desetak bi povedala lepo srečo v bodočnosti, če pa bi človek malo pomislil, koliko se je moral truditi za vsak cent in bi ji ne plačal, začela bi govoriti o sami nesreči. Tako če je človek bogat, lahko celo kupuje srečo. Vse se da odkupiti, le smrt ne. Ona zgrabi vsakega in vsak ji podleže, vedno bližje smo ji.

Za smrtjo ne bodo prišla nebesa in ne peklo, zato pa si moramo nebesa ustvariti na tem svetu, če se hočemo rešiti pekla — zlovesčega kapitalističnega sistema. Veselje si moramo napraviti sami, sicer ne bomo nikdar veseli. Če bomo čakali na odrešenje, ne bomo nikdar rešeni.

Prošlost nam je že neštokrat pokazala, da se mora revne ljudstvo združiti, če se hoče rešiti. Zato ne spimo sedaj, ko se bližajo volitve. Delavstvo ima v volitvah najlepšo priliko, da se osvobodi in namesto kapitalističnih kandidatov voli svoje — delavske kandidate. Kolikor več bomo izvolili socialističnih kandidatov, v toliko večji mari bomo dosegli svoje pravice. Kdor tega ne verjame, naj samo čita napredne liste, in videl bo, da se položaj za človeštvo boljše tam, kjer imajo več socialističnih zastopnikov v postavodajnih zborih.

V Združenih državah imamo enega socialističnega poslanca, med stotimi je en sam, a veliko je njegovo delo, kako bi šele bilo, če bi jih bilo več. Ravno v tem je sila, kako potrebni so za delavstvo napredni zastopniki. Sloveni v Jugoslaviji so imeli v poslanski zbornici Etbina Kristana. Samo on je bil, ali njegovo delo je veliko, če čitamo poročila o njegovih govorih in interpelacijah v parlamentu. Kdo more jasnije naslikati trpljenje delavstva in nepristransko razkrivati korupcijo nazadnjaških voditeljev kot je to storil Etbina Kristan v parlamentu, zato pa ga črtijo tam ravnotako kot so ga črtili nekateri v Ameriki. Zglašali so se demokrate in drugi "človekoljubni" voditelji, ko jim je dokazal, da se boljše postopa s živino kot s delavcem, ali njih zakrknjenost ni hotela tega priznati. Človek stane samo dva vinarja, kolikor stane listič, na katerega zapiše njegovo ime, govedo stane čistočaka. Toliko jim je dokazal sodrug E. Kristan, da je cenjeno delavstvo življenje v Jugoslaviji, toda ni ne priznajo tega, dasi sami delajo, da delavstvo življenje res ni več vredno. Oni pa niso delavski zastopniki, delavstvo nasprotniki zastopajo.

Zato delavci, volite delavske zastopnike v postavodaje. Za Pennsylvanijo so sledeči kandidati: za governorja Martin Wilson, za podgovernorja George A. Coleman, tajnico za notranje zadeve Mary Winsor, sveznega senatorja, ki ga je treba nadomestiti dne 4. marca 1923 pa William J. Van Essen. Omenjeni so delavski kandidati in vsak delavec, če le ima volilno pravico, bi moral vedeti, koga ima voliti. Delavci, ne pozabite, koliko ste morali pretrpeti radi nanaklonjenosti sedanjih zastopnikov in odgovornih mestih. Po celih 12 ur na dan se morate mučiti po tovarnah in rovin za nizko plačo, ali boste torej še volili take, ki so nasprotni osemurnemu delu in bi radi videli vedno trganje mezd? Ne pustite, da bi čez vaš razum vladala buržvazija, sami porabite svojo pamet.

Če bomo nastopili združeno, bomo nekaj dosegli, če pa se bomo cepili in delili v stranke, kot delajo razni nestrpnosti in si prisvajajo naslove kot Socialist Labor Party ali podobno, ne bo nikdar dosežen naš cilj.

Aliquippa ni velika naselbina, ali reči moram, da bi lahko dali vzgled maršakateri veliki naselbini. Letos smo aranžirali že tri shode, pri katerih je ljudstvo dobilo kolikortoliko poduka, da se bo enkrat moglo postaviti v bran volkovom. Kakor nas je malo, vendar smo imeli že tretji shod v pripravljanju za volitve, ki se nam približujejo z vso naglico. Dan volitev je važen za človeštvo.

Pri nekem shodu je govoril sodrug Charles Pogorelec, kakor je bilo že poročano v Proletaru, potem pa je nastopil italijanski govornik, ki je priporočal socialistično stranko. Govoril je v dveh jezikih in lepo znal nam slikati trpljenje delavstvo, njegove težnje in potrebe. Vsem je priporočal, naj na volilni dan volijo socialistične kandidate.

Dne 23. septembra je prišel v našo naselbino sodrug Brown. Sklicali smo shod na prostem, kjer se je udeležilo veliko število delavstva. Odboravali so njegov govor in priznavali, da sodrug Brown govori iz srca. S komur sem se sešel naslednjega dne, vsak se mi je videl utrujen v zavesti, kazal se zadovoljnega in pripravljenega izpolniti navodila, ki jih je dal sodrug Brown za volitve.

Delavci, vedno ste volili za republične in demokrate, kaj pa ste dosegli? Skusite enkrat voliti socialistično, ne pustite se voditi več za nos profesionalnim političarjem, ki izkoristijo vaše glasove le sebi v prid. Ni je razlike v njihovih strankah, samo imeni sta drugačni. Pomislimo malo na leta nazaj, slabo je bilo takrat, ali boljše včasno kot danes. Kdo dru-

gi mislite, da je postal položaj kot mogotei, ki jim nikdar ni bil dosti velik dobiček. Dobili so na svojo stran ljudske zastopnike in tako jih imajo v rokah. Kandidatje republičanov in demokratov zagovarjajo samo velepodjetništvo. Svet je sicer napredoval v letih na iznajdbah, boljše bi moralo biti naše življenje, ali koliko se je isto izboljšalo za nas? Za nas so bile samo prepovedi in prikraševanja, za mogote pa vse dobrine na zemlji.

Kako bi lahko bilo življenje na svetu pri tolikem napredku, kot je bilo v sadnjih desetletjih. Kasimo v Clevelandu, zvečer bi se lahko večerjali pri svojih prijateljih v New Yorku. Tovariša imamo v St. Louisu in nič drugega kot k telefonu bi bilo treba iti, pa bi se z njim razgovarjali. Do vseh teh udobnosti bi morali biti upravičeni vsi. Res se je mnogo naredilo, mi pa nimamo ničesar od tega.

Stopimo v socialistično stranko, ki nam jamči enakost za vse. Delati moramo sami, agitirati, na dan volitev pa vsi glasovati za socialistične kandidate. Širimo med narod socialistične časopise. Smem trditi, da do letos še ni bilo toliko socialističnih shodov v teh krajih in do tega je največ pripomoglo napredno časopisje in štivo, ki je ljudi navajalo na socializem. Nadaljujmo torej s delom, katerega uspehi bodo blagodejni in v korist nam ne pa kakim mogotcem. — Jack Kotar.

SLIKE IZ NASELBIN.

Hubbard, W. Va. — Pred dobrim tedom smo morali zapustiti Coketon in smo se preselili v to naselbino. Pet slovenskih družin nas je, da smo se morali ukleniti in oditi od tam. Ali smo morda sami kaj zakrivali, ali smo tako sumljivi ljudje, da je The Davis Coal in Coke Co. pričela nas preganjati, da noben zaveden delavec še ni mogel več ostati na Coketonu!

Če si pred časom prišel na Coketon, nisi doblil drugega kot slovenske družine. Bilo je par drugih narodnosti, črnece pa samo štiri družine. Toda, koliko se da spreminjati samo v par tednih! Dokler smo še trdno stali pod okriljem "M. W.", ni bilo nikakršni sitnosti, kakor hitro pa so pričeli hoditi okoli agentje, katerih ni manjkalo nikjer, se je položaj izpremenil.

Kompanija je zopet pričela s svojo staro taktiko: preganjati delavce iz "šend" in v njih nastanila nove, vsakovrstne stavkokaze. Ako prideš danes na Coketon, dobiš največ le črnece in vse drugopolitne prej kot belce. Teh je ostalo le malo, ker vsak, ki ni hotel opravljati nečednega dela, je moral iti.

Dosti lažje bi nam bilo, da se ne vseh naše narodnosti nihče izneveril, a žal so se tudi med nami dobili odpadniki in se podali delat kot stavykokazi. Ali to niso bili taki, ki so v resnici potrebni, temveč taki, ki bi lahko še dalje lahalji na stavki. Nekdo izmed onih, ki so se vrnili v rove, mi je rekel, da bi lahko stavkal tudi par let, če bi bilo treba, a on tega ne mara. Drugi se je izrazil: "Delali smo in delali bomo", kar pa sem jaz razumel: "Stavkokazili smo in stavkokazili bomo".

Ima jih še več za seboj, ki mu pomagajo služiti kruh, torej tudi on ni potreben. Rečem, da izmed vseh rojakov, ki so odpadli od stavkarskih vrst in delajo v Coketonu ter Thomasu, bi morda našel dva ali tri, da so res potrebni ter bi jim človek ne mogel toliko zameriti. Ali tudi za te bi se še poskrbelo pomo, sedaj je dovolj njim enakih še vedno na stavki in nimajo drugega kot to, kar jim da organizacija v podporo.

Tudi naša mati SNPJ je prizadeta radi teh odpadnikov, ki prekršajo njena pravila. Oni sami bodo še to trpeli in ni jih treba pomilovati, če bodo nesrečni a brez podpore, ker sami hočejo tako. Pozdrav vsem zavednim delavcem. — J. Kogoj.

Konstantin je v Palermu.

Palermo, Italija. — Bivši grški kralj Konstantin, ki je bil brenjen s prestola, se je 6. oktobra nastanil v tukajšnjem hotelu Des Palmes s svojo družino. Kakor se ališ, bo Konstantinovo bivanje v Palermu le začasno.

Delavce brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške.

Narodite se in širite svoje glasilo "Prosveto".

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena glasila po doporcu. Rokopisi se ne vračajo.
Narodna: Zedinjena država (loven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in na inosamstvo \$5.00.
Naslov na ro, kar ima stik s letom:
"PROSVETA"
2227-28 So. Laurodale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$6.00 per year.
"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v obljepaju n. pr. (Okt. 31-22) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnemvrom potekla naročnina. Posrvite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

POSNEMANJA VREDNO.

Avstralska vlada ne poklada toliko važnosti v boju proti trustom, da jih užene s postavami, ampak se bojuje proti njim s konkurenco. Volneni trust je pred izbruhom svetovne vojne imel pod svojo oblastjo volneno industrijo. Ko je izbruhnila vojna je pričel navijati cene navzgor ravno tako, kot profitarji v drugih deželah. Avstralska vlada je potrebovala obleko in koce za armado in morarico. Ako je hotela kupiti te reči, jih je morala plačati po pretiranih cenah. Apeli na patrijotizem profitarjev niso nič izdali. Ko je vlada spoznala, da ne opravi nič na ta način proti volnenemu trustu, je ustanovila svoje tovarne za čiščenje in predenje volne, tkanje volnena sukna in kocev in izdelovanje obleke. Na ta način je prisilila profitarje, da so znižali cene.

Ko je minila vojna, ni vlada ustavila obrata v teh vladnih napravah, ampak je nadaljevala z obratom teh tovarn, ki se dobro izplačajo. Delavci prejema pošteno unijako mezdo, delavne razmere so urejene in blago je ceneje za dva dolarja pri jardu od blaga, ki je izdelan v privatnih podjetjih.

Privatni bizniški interesi zahtevajo, da se obratovanje v državnih podjetjih ustavi, ljudstvo pa zahteva, da vladne tovarne obratujejo, ker so spoznali koristi teh obratov.

Ravnanje avstralske vlade pokazuje, da se da najuspešneje nastopiti proti trustom z nacionaliziranjem industrij. Privatni velebizniški interesi razumejo, da jim največja nevarnost preti v nacionalizaciji industrij in zaradi tega ji nasprotujejo z vsemi svojimi močmi. Zavedajo se, ako se nacionalizirajo na pr. železnice, da ne bo ostalo le pri nacionalizaciji železnic, ampak sledila ji bo nacionalizacija rudnikov. Kadar bodo nacionalizirani rudniki, nacionalizirajo jeklarsko industrijo. Tako bi se razvijala nacionalizacija vseh glavnih industrij kot nepretrgana nit, dokler bi ne bile nacionalizirane vse glavne industrije, za njimi pa druge manjše industrije. Nacionaliziran bi bil tudi kredit in velefinančnikom bi bile zavezane roke, da bi ne mogli več vprižarjati denarnih ali pa industrijskih panik. Izvršila bi se tudi nacionalizacija za razdelitev blaga in produktov, nacionalizirane bi bile tudi farme. To vse pomeni odpravo sedanjega gospodarskega sistema za profit posameznikov, katerega nasledi gospodarski sistem, v katerem se producira za ljudsko blagostanje.

To se ne bo zgodilo samo od sebe. Pa tudi privatni velebizniški interesi se ne bodo potrudili, da se kaj takega izvrši. Ljudstvo mora samo skrbeti, da se izvedejo gospodarske preosnove v njegovem interesu. Svojo voljo pa ljudstvo izreče na volišču, kadar voli svoje zastopnike v postavodajne zbore. Tega dejstva se mora ljudstvo zavedati, ako hoče doseči uspehe zase in si izboljšati svoj gospodarski položaj.

Čez noč se ne dajo take velike gospodarske preosnove izvršiti. Vršiti se morajo ena za drugo, tako kot zahteva prehod v drug gospodarski sistem brez škode za ljudstvo. Ali začeti je enkrat treba.

Zategadelj je važno za ljudstvo, kako bo glasovalo pri novemberskih volitvah. Ali bo glasovalo za zastopnike v zakonodajnih zborih, ki so za nacionalizacijo železnic in premogovnikov, ali bo oddalo svoje glasove kandidatom, ki so za to, da železnice in premogovniki ostanejo pod kontrolo privatnih velebizniških interesov?

S PREDLOGO ZA VARSTVO DELAVSKE MLADINE. SE MENDA NE MUDI.

Senator McCormick iz Chicaga je predložil skupno resolucijo šte. 232 za varstvo otrok.

Po tej predlogi bi imel kongres pravico omejiti ali preprečiti delo oseb pod osemnajstim letom. Ravno tako imajo posamezne države pravico, da prepovejo otroško delo.

Praviijo, da se v kratkem vrši zaslišanje o tej resoluciji in nekateri upajo, da bo sprejeta pred 4. marcem, preden poteče doba sedanjega kongresa.

Intervjuvali so razne senatorje, kako sodijo o tej resoluciji, toda opozicije ni bilo proti nji.

Ampak eno je gotovo, s takimi predlogami se mudi, dasiravno je prepoved otroškega dela izredno važna za delavstvo, kajti nekaterih tovarnarjev ni nič sram, da bogate od dela, ki ga izvrše drobní otroški prstki.

Otroci sodijo v šolo in ne v tovarne.

Stavka tekstilnih delavcev.

New York. (Fed. Press, po Russell Palmerju.) Stavka delavcev v bombažnih tovarnah Nove Anglije, ki je ravno kar končala z zmago delavstva, je bila najdaljša stavka v zgodovini vse tekstilne industrije. S 50.000 delavci, aktivno udeleženi iz treh držav v dolini Pawtuxet, Rhode Island osem mesecev in približno pet mesecev v Lawrenceu, Masa., je bil to največji boj delavstva proti valjivemu podjetništvu, ki je za vsako ceno skušalo znižati mezo.

Znamenit je bil naval na delavstvo, ki so ga prvi pričeli podjetniki. Dvajset odstotno znižanje meze so objavili, da bo stopilo v veljavo zadnjega januarja, kar pa ni bil ves namen podjetnikov, njih glavni cilj je bil širimo države vpeljati mogočno organiziran "open shop", katero gibanje so prvi spodbudili podjetniki in bankirji. Bombažni mogotci niso nam hoteli povedati svojega profita s tem, da bi znižali mezo, svojo oblast nad delavstvom so hoteli za vedno zagotoviti, med delavstvom vcepiti nekak duh zoper unionizem in razbiti za vedno organizacijo tekstilnih delavcev, ki se je posebno močno razvijala v zadnjih dveh letih in pol ter so vsi znaki pokazovali, da bo zrasla podjetnikom čez glavo.

Slabo so mogotci sodili o značajih delavcev, uračunili so se o duševni moči med delavskimi vrstami in v fazijskih pripomočkih uničili. Agressivna politika podjetnikov je naletela na močan odpor. Pravica izpriti stavkarjev je bila velika kot krivica podjetnikov in v sled tega je naletela na splošno simpatijo od strani javnosti, ljudje v okoljih tekstilnih tovarnov so priskočili stavkarjem na pomoč, četudi se prej niso nikdar sanjale zamašili, krivica podjetnikov je bila preveč vpijoča, da bi jo mirno preslišali. In prej kot je potekel teden stavke, so želi podjetniki poraz — velik moralen poraz.

Podjetniška trmoglavost pa se ni takoj podala, četudi je jasno videla poraz, šele čez mesec se so pričeli podjetniki zanimati za odhodne uniže tekstilnih delavcev in se razgovarjati z njimi radi zopetna vpostavljenja dela. Objavili so, da bodo sprejeli nazaj vse delavce po pogojih kot je zahtevala unija.

Nedvomno je pridobitev te stavke velikega pomena za unijo tekstilnih delavcev; v splošnem je ta zmaga pripomogla tudi moralno in utrdila zavezo stavkarjev. V vseh okrožjih tovarnov je delavstvo zapustilo delavnice, vse je počivalo, niti enega nezavednega ni bilo dobiti, da bi skušali iti na delo. Pričetek stavke v dolini Pawtuxet (kjer je prvič začela 23. januarja) po organiziranih tekstilnih delavcih je bil prvi izbruh. Samo ena tovarna je prvo zastavkala, nato pa se je stavka razširila kot mogočen požar. Največ delavcev teh tovarnov ni prav nič vedelo o kakih razrednih bojih, toda vedeli so, da se jim godi krivica in brez izjeme so vztrajali.

Publika v okoljih tekstilnih tovarnov si je vzela nalogo, da moralno podpira stavkarje in tako so si vzeli nalogo tudi drugi organizirani delavci raznih strok. Uradniki unije tekstilnih delavcev so potem časopisja razglasili z namenom kompanij in tako je v veliki večini stopila javnost na stran stavkarjev. Na prošnjo odbornikov unije je Delavski biro v New Yorku za nas izdelal statistične podatke o bombažni industriji, koliko znašajo plače, surovine, obrat in kolik je profit podjetnikov. Izdelan je bil natančen seznam vsake, kar je unija takoj dala v tisk in razširila med vse bombažno delavstvo v deželi. Ta način propagande je bil najbolj uspešen, kajti statistika, ki je prišla v javnost je prinašala presenetljiva dejstva in odkriva se je delavstvo odzivalo na stavko tudi po drugih državah.

Vsak boj za svojo bolečino in tako bi želeli, da je bila to zadnja splošna stavka tekstilnih delavcev. Ali taka želja ni izpolnjiva, kajti v glavah bombažnih tovarnarjev se ni nič spremenilo. Ista so bili v tej stavki dosledno premagani, ali oni tega ne priznajo, njih misel je še vedno, da spravijo meznega sužnja ob tla, tako kot so mislili pred začetkom stavke. Še delujejo za razdeljenjem organizacije, svoje tajne volune in špijone najemajo, da bi delali razdor med delavstvom, zato pa tudi v tem oziru treba delavstvo

podučiti, napraviti ga sposobnega za vsak razreden boj.

Valje temu, da se ni posrečilo podjetnikom znižati mezo tekstilnim delavcem za dvajset odstotkov, je njihov zaslužek še daleč pod normalo. Skozi osem let so bili tekstilni delavci med leti 1914 do 1921 prikrajšani za 756.321.000, da bi vzeli mezo, ki so jo imeli leta 1914 za normalno, in računajoč po nakupni ceni enega dolarja v letu 1914. Tudi leta 1914 plače še daleč niso bile zadostne, ko so prejemale izveštani tekstilni delavci po \$536.64, torej \$106 manj, kot so najmanjši izdatki ene družine za leto, kot je preračunal Narodni industrijski odbor neke organizacije uslužbenec. Za ono nizko vsoto jim je bilo treba delati 52 tednov trdega dela. Radi ogromnih profitov, ki so jim prihajali med vojno v blaginjo, so podjetniki sicer nekaj malega zvišali plače, toda niti oddaleč toliko kot so se zvišale cene živim potrebnim.

S tako gnulobo v ekonomskem življenju ni treba, da je šlovek posebno prebrisan, in spoznal, zakaj je nemir v industriji ter zakaj se delavstvo organizira ter napoveduje boj svojim izkoriščevalcem.

Nekdanji in današnji "čudeži".

"Ustvarjanje človeka iz nič".

Skoro vsak potovalec skozi Indijo je še kaj videl ali slišal o "čudežih" košari, iz katerih zna nekateri fakirji "ustvariti" človeka ter ustvarjenega zopet prisiliti, da se spremeni v duh košare. To je ena največjih "čarovnij" hindujskih fakirjev, kateri goljufiji pa so že prišli do dna. Malone po vseh večjih mestih so se fakirji posluževali te dobičkonosne "čarovnije", ljudje pa so hodili oddaleč, da celo iz himalajskih gor, da vidijo neznančian "čudež".

Kljub enostavnosti goljufije, je bil "čudež" a košaro in ustvarjenjem človeka jako dobičkonosen in fakirji so služili lep denar. Fakirji so dobro vedeli za vso goljufijo, a poslužili so se je, kakor se vsake enake prilike radi poslužijo delamrni aveleniki. Svoje vlogo so pri pokazovanju čudeža igrali naravnost izborna, da bi tudi po natančnem opazovanju vsak povprečen gledalec ne mogel priti goljufiji na sled.

Posluževali so se velike, okrogle, iz slame pletene košare — jerbasa, v katerega se je postavil hindujski deček, star kakih 14 let, da je bil sam dosti manjši kakor pa okrožen jerbasa obseg. Fakir je pričel s svojimi "rokus-pokusom", pokazal gledalcem dno jerbasa, da je prazno in v njem ni dovolj prostora, dečka je pokril z veliko rjuho. Tako pokrit z rjuho je izgedal, kot da je v jerbasa visoka grba.

Na povelje fakirja se je pričela grba stopnjevale manjšati, padala je nižje in nižje, dokler ni rjuha pokrivala jerbasa kakor je visok. V praznino jerbasa bi se deček nikakor ne mogel stisniti, zato so gledali trpetali začudenja, toda pri tem je ni bil konec "čudežev". Fakir je skočil z obema nogama v jerbasa odprto in potlačil vso rjuho v njeno okroglo praznino.

Fakir je stopil iz jerbasa, tedaj vzel dolg meč in bodel z njim v vseh smereh v jerbasa, s čemur je prepiral gledalce, da je jerbasa prazen. Ko je pokazal vso umetnost z mečem, je zopet lepo pogrnil jerbasa, sedel poleg njega, vzel v roke flavto in pričel nanjo pisati evileče glasove. Rjuha na jerbasa je tedaj pričela rasti pokonci, grba je bila vedno višja in višja, dokler se ni poznalo, da je pod njo deček. Fakir je tedaj odkril rjuho in iz jerbasa je stopil deček zdrav kakor prej, noben sunek meča ga ni ranil.

Tajnost tega znamenitega "čudeža" je jako priprosta. Vse je odvisno od jerbasa, kako je izdelan. Ti jerbasi so napravljeni, da praznina, ki jo je opaziti v jerbasa, je jako mala v primeru z ono, ki je v okvirju jerbasa, med zunanjo stranjo in pleteno steno v notranjšini jerbasa. Ko se deček vade, se lepo pomakne iz vidne praznine v jerbasa v ono v pletenem okvirju in se hitro zadela tako, da tudi če bi šlovek pogledal v dno jerbasa, bi ga ne videl. Vsak, ki opazuje jerbasa, si domišlja, da poleg one v sredini, ni nobene praznine. Medtem ko se gledalec čudi, kako je izgledala grba v jerbasa, se deček hitro zadela v določeno praznino napra-

vi se kot pol klopčica, a čemur zagradi komaj polovico praznine jerbasa okrogla. Če je jerbasa čisto okrogla, mora biti deček še nekak gimnastik, da se lahko zvrže kot klopčič, ali jerbasi so ponavadi bolj podolgovati, da je deček prav lahko zleknen v njem. Ko fakir skoči v jerbasa in tlači doli rjuho, tedaj stoji samo v sredini dna. Sunkil z mečem pa so bolj opasni. Na eni strani jerbasa, kjer ni dečkovega telesa, lahko suva brez skrbi, ali tam, kjer je zleknen deček, mora oprezen in suvati ravno tja, kjer je prostor za to. Tako suva dečka pod lahti, med roke, med noge, kjer mu pač ne more ničesar storiti. Zunan jerbasa so že zato gotovi znaki, za katere v samo fakir in v jerbasa istotako, kamor deček ne sme položiti nobenega svojega uda. Ko je bil jerbasa že večkrat rabljen in ima mnogo lukenj z mečem, ve fakir tem bolje, kam mu je zapiti meč.

Nekoliko podobnih pripovedk so prinesli potniki iz Indije, za katere ni pa največkrat ni resnice. Goljufija z jerbasa, pretvarjanje dečka v nič in zopet ustvarjanje je jako različno pri raznih fakirjih. Nekateri pravijo, da so videli, kako je pritekla kri iz košare, ko je fakir vanjo vpičil meč, kar pa je tudi čisto enostavno. Samo gobo je treba onemu, ki zleze v jerbasa, namočiti s kakor rdečo tekočino in ob zamahu z mečem sline iz nje "kri".

Branitelj herrinskih rudarjev.

(Tom Tippet, Federated Press.)

Kdo je A. W. Kerr, čigar ime bo neštokrat omenjeno v dnevnih poročilih, ko se odpre praznik 218 rudarjem v Herrinsu, Ill., ki so obtoženi umorov, izredov, zarot proti življenju itd., v zvezi s znatno bitko s stavkokaali in gardisti dne 22. junija t. l., v kateri je bilo ubitih 23 mošt?

A. W. Kerr je glavni pravni zastopnik distriktne rudarske organizacije v Illinoisu. Star je okrog 50 let in odvetniško kariero je začel leta 1895 v Calumetu, Mich. Dve leti je bil poslanec v michiganski legislaturi, bil je član državne davčne komisije in tožilni pravdnik v okraju Houghton.

Calumet je dom rudnikov Calumet and Hecla kompanije. Vsak dobro informiran delavec se lahko spominja velike stavke rudarjev v bakrenem okrožju, katero je vodila Western Federation of Miners leta 1912—13. Ta stavka tvori eno najbolj črnih poglavij v zgodovini delavskega gibanja v Ameriki. Devet mesecev so vodili rudarji težak boj; več kot sto oseb je izgubilo življenje v tem boju in število niso bili le možje, temveč tudi žene in otroci kakor v Ludlowu. V enem dnevu, na sveti večer je 87 mošt, žena in otrok izgubilo življenje v dvorani, kjer so stavkarji priredili

SEVEROVA ZERAVNA VZORUJEJO
ZUNANJE DRUŽINE

Hude Bolečine
revmatične hitro delajoče,
če rabite

SEVERA'S GOTHARDOL

Zanesljivi liniment

Isto tako uporaben je za izvinjenje,
otekline, za odprlost in ohlajenost
bolnih mišic ter udov.

CEMA 30 IN 60 CENTOV
Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

CUNARD and ANCHOR LINES
NOVI PARNIK NA OLJE

SCYTHIA
20.000 tonelat

Novembra 25
Naravnost v Dubrovnik in Trst

Potujte v Jugoslavijo s tem velikim novim parnikom. Kabine s 3 in 4 posteljami, hrano opremljen za 3 razrede potnikov. Posredniški stroški za čisto in udobno, izvrstno kuhinjo in vino pristo.

ENAKO TUDI FREEKO CHERBOURG VSAKI TONER NA TRIN VELIKIH PARNIKIH.

BERENGARIA AQUITANIA MAURETANIA

PRIDEVTE V JUGOSLAVIJO V TEKU 9 DNI
Za listek in druge pojavnice vprašajte bližnjega agenta.

akupno božično drevesce svojim otrokom. Dvorana je bila natlačena. Nekdo je zavpil: Ogenj! Ljudje so drveli doli po stopnicah; ozka vrata se niso dala odpreti in v strašni gneči so mrlj zadržani. Ognja pa ni bilo. Bil je sovraški klic, ki je nalašč pokvaril zabavo otrokom in jih pogljal v smrt. Več ko tisoč rudarjev je bilo aretiranih in obtoženih raznih pregreškov.

Tedaj je A. W. Kerr pokazal svoje šloveske srce. Javno se je potegnil za obtožence in preganjane rudarje, zagovarjal je njihovo organizacijo in obojalo brutalnost kompanijskih biričev. Kerr je dosegel, da so bili rudarji oproščeni, toda zato ga je dosegla kazni. Rudniški magnet je ga bojkotirali in odnili, tako da mu ni bilo več obstati v Calumetu. Po poldrugi letu, ko je zagovarjal rudarje, od katerih ni prejel, niti zahteval centa za svoje delo, je odšel s svojo družino v Springfield, Ill. Premogarska organizacija v Illinoisu, ki je izvedela za njegovo zaslugo, ga je povabila v svoj glavni stan in mu po verila službo svojega pravnega zastopnika. Organiziral je pravni oddelke rudarske organizacije in še danes vodi ta oddelke. To je bil prvi oddelkele te vrste pri delavskih unijah v Ameriki in pozneje so ga posemlele mnoge druge organizacije. Kerr je veliko koristil premogarjem s tem oddelkom. Pravi se premogarji v Illinoisu prejeli komaj četrtino milijona dolarjev letno v odškodninah za telesne in smrtne poškodbe pri delu, danes pa prejema več kot tri milijone letno. To je Kerrova zasluga.

Kerr je dosegel, da je bil sprjet zelo liberalen delavski odškodninski zakon v Illinoiski legislaturi. Njegovo največje veselje je, če more pomagati vdovam in sirotam delavcev in olajšati njihovo breme. Kot vesten in prebrisan odvetnik, je dobro poučen o sodniških prepovedih in še leta vodi neizprosen boj proti temu tiranskemu orokju delodajalcev.

To je A. W. Kerr, zagovornik herrinskih rudarjev.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Napredek kooperativ. Kooperativno društvo v Dillonu, O., pri katerem so večinoma Čehi, je naredilo v prejšnjem letu \$27,856 čistega dobička, oziroma osem odstotkov od glavnice. Od te svote odbička je šlo \$16,827 za dividende članom, \$11,029 pa v rezervni sklad. Društvo ima 370 članov ter ima centralno prodajalno in sedem podružnic. Organizirano je bilo leta 1908 in v tem času je prihranilo lepe tisočake svojim članom.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na

slovensko banke

ZAKRAJSEK & ČESARK

70—8th Ave., New York City.

Ona pošlje denar v stari kraj potom lastnih direktnih svotes s potjo in zanesljivimi bankami.

predaja parobrodne listine za vse važne prekomorske linije za potovanje v stari kraj in od tam sem.

izdeluje izjave za dohodo oseb iz starega kraja in druge notarske listine.

Za nadaljnja pojasnila se obrnite na zgornj navedeni naslov.

Posredstva točna in solidna.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbori:
UPRAVNI ODBOR:
Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 22, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jaka Zavertnik, upravitelj glasila Filip Gadin.

POROTNI ODBOR:
John Underwood, predsednik, 466 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Schmalzer, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 672, Rip, Minn., John Tordal, Box 161, Lawrence, Pa., John Garick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODBOR:
Blaž Novak, predsednik, 2687-89 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNI ODBOR: Josab Ambrosi, Box 236, Moon Run, Pa., John Gradi, 16431 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNI ODBOR: Anton Silar, Box 104, Green Kant., na jugozapad, Max Mart, Box 166, Buhl, Minn., na severozapad, Mike Rugel, 5452 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadorni odbori:
Frank Zalta, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Searsh, 5600 Prosser Ave., Cleveland, O., William Shter, 8806 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravilni odbor:
Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josab Ovan, 3633 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Bluh, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNI: Dr. F. J. Kass, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POSOL:—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uredu, se vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se pošljejo Predsedniku S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DEKARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in ljudste rešila se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pismo glavnemu predsedniku in gl. izvrševalnemu odboru se naj pošilja na Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, 5600 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

Vsi prisrki na gl. porotni odbor se naj pošilja na naslov: John Underwood, 466 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, splošni, narodni in splošni vsebno se pošilja na glasilo "Prosveta", 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Za kuhanje piva doma
Imate v salogi slad, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dohiti je tudi obliko sodov, steklene in ravnih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po polni točno v vse kraje.

Grešitvam, sladničarjem in v prodajalnih delavnice dajmo primeren popust pri vseh naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpolje blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar odločil da ni vseh dobrih potrebščin. Kdor od nas nikdar kupi, se kupi. Podaja brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, stakline, srebrnina, diamante, prazne, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini prvi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpolje blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar odločil da ni vseh dobrih potrebščin. Kdor od nas nikdar kupi, se kupi. Podaja brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, stakline, srebrnina, diamante, prazne, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d.

On je edini prvi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

NAJBOLJŠA PRILIKA DIREKTA POT V DOMOVINO PREKO TRSTA ALI DUBROVNIKA

ALI DUBROVNIKA
S SLEDEČIMI PARNIKI: CENE

	II. RAZ.	III. RAZ.
14. oktob. BELVEDERE	\$148.—	\$ 90.—
21. oktob. PRES. WILSON	\$150.—	\$102.—
11. novemb. ARGENTINA	\$140.—	\$ 90.—
25. novemb. SCYTHIA	\$150.—	\$102.—

DOBRA POSTREŽBA. KABINE ZA TRETJI RAZRED.

Pišite ali brzojavite takoj, da vam posredujemo prostor.

Pošiljam Dinaro—Krona s polto ali brzojavno po najnižjih cenah v stari kraj.

Dopremljam svoje in stare domovine. Prejemam denar na hranilne vloge in plačam po 4% obresti.

Obravljam vse banke pošte.

EMIL KISS, BANKIR,
133 Second Ave., New York City, N. Y.
ZASTOPSTVO SLOVENSKE BANKE D. D. ZAGREB, PRVE HRVATSKE STEDIONICE, ZAGREB, IN ZA FRANCOŠKO SRBSKO BANKO, BEOGRAD.

DELNICE JADRANSKE BANKE.

Naravnost poslovanje Jadranske banke v zvezi s njenim skupnim delom v vseh panogah gospodarskega življenja v domovini je iskano potrebo povečati lastna obratna sredstva zavoda. V izvršitvi sklepa obnega zbora od 27. maja se je sedaj povzelo delniške glavnice od 120 milijonov kron na 240 milijonov kron s izdajo 300.000 delnic po K 400 ali din. 100 nominala.

Is mnogostrežnih vprašanj naših strank glede nakupa delnic nam je sklopiti, da bojo naši izvoljeni čelini nabaviti delnice ill. izdaja, vsak česar se je rok za podpisovanje v Ameriki podaljšal do 30. oktobra tekočega leta. Naši izvoljeni, ki se niso delničarji lahko kupijo delnice pod istimi pogoji kakor delničarji v domovini.

Cena za eno delnico je (K 400 za glavnico in K 360 za rezervo).....K 760.— dobitvi 5% obresti od 1. jan. do 31. okt. 1923.....\$1.70

K. 791.70

Delnice imajo pravico do dividende za leto 1923.

Za leto 1921 dividende je izplačala 13% to je K 48.— in je pri-čakovati za leto 1923 še boljši dohodek.

Za vpis in informacije se obrnete na:

FRANK SAKSER STATE BANK
GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE
82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Jurkica Agićeva.

Povest.

Hrvaški pisatelj Ks. Šandor-Gjalski.
Prevel Fr. Oral.

(Dalje.)

Jurkica je molčala še vedno. A morala je gledati na stran, — tako ji je bil strašan, oduren, in zdelo se ji je povsem neumno, da ga trpi tukaj. Iz njenega molčanja pa je on koval zase dobre nade.

— Slišali ste, kako je izpadla preiskava in kaj so izpovedale priče. Ako jutri odpošljem zapisnike vladi, pojutrajšnjim vas moram odpustiti iz službe. A jaz bi vam še mogel in hotel — pomagati. Priče opišem lahko tako, da jim ne gre vraga, da so govorile tako iz sovrastva, — vse to bi se dalo ukreniti. Poslušajte me, prosim vas! Prišel sem le sem, da vam povem, da sem pripravljeno, ako želite — saj vi znate, Jurkica, da vas ljubim, — resnično verujte mi, krasno otroče moje, — kaj dvomite? Oh, ne, ne verujte mi, — jaz vas ljubim, majhna stvarica moja — ljubim vas!

Od kar je Žunić začel govoriti, bila je Jurkica vedno pod utisom odurnosti, ki ga je izlival. Čutila se je povsem slabotno. A ko je slišal ter se jej po tihem približal, da jo pogladi po licu, odakodila je kakor obstrljena in besno zakričala: "Strani od mene!"

— Kaj še vedno ste romantičnega mišljenja in tako pretirana? Prosim vas, govorite, kakor treni ljudje, ki razmišljajo in računajo. Dvoje vam je na razpolago: prvo, da izgubite službo in — ne pozabite — svoje čisto ime, ali spremenite svojo antipatijo do mene; potem vam ostane služba in — pomnite — vsaj službeno ostanete na poštenem glasu. Pa kakor koristite imate sedaj še od tega, da branite svojo čast? Ne poznam jih! — Danes je tako in tako je prepričan vsakdo, da ste se pregrešili. Sedaj je vsejedno, ste sili res ali ne. Torej — ne obotavljajte se, ljubite me!

— Oh, ako poznate Boga, prenehajte! — Tako daleč sem torej dospela, da se sme tako govoriti pred menoj? Meni ni torej več pomoči! Svet je prepričan, da sem zagrešila. Sme se mi očitati, da to je vsejedno? Oh —! — Potekla je v kot ter se obupno oprlija steno. Lase jo se jej razpletli in bujni kiti sta jej zagrnila vrat in rameni. Žunić je bil sedaj gotov, da je zmagal. Približal se jej je iznova in zopet ji začel ljubko šepetati.

— Ah, kaj še je tukaj! — vzdramila se je Jurkica, očesi sta se jej zaliskrili najprej jeno, a zatem so se jej ustnice zaokrožile v bolesten, žalosten nasmeh.

— Čakam, vendar — ne bodite otrok! Rešite se. Zavolje vaše ljubosti, da mi jo poklonite, pripravljen sem izpostaviti se in pomagati vam.

— Meni pomoči! Pravi! On mi pomore! No, ako ste mi povedali, da je sedaj vsejedno, da sem pred ljudmi tako in tako izgubila pravico nazivati se čestito in pošteno dekle, da sedaj moram grešiti na ta račun, — tako, tako, prav tako, ste govorili, da — pa bilo naj bi vse res, — jaz bi bila in čuvam svojo čast radi same sebe in radi Boga. Rajši izgubim svoj kruh, tudi upoštovanje od strani ljudi, ljubim mi je, da me sodijo najslabše, — vse, vse mi je ljubše, nego da —

— Vi ste pretirani, vse to je romantika. A jaz vas —

— VI, — vi — je planila Jurkica, — vi, spravite se mi izpred oči! VI, — ah, — spravite se po svojem službeniku.

— Ne, jaz vas hočem le rešiti, — pa bilo tudi a silo. Oh, — dovolite, dovolite, krasno dekle, dovolite, da se vsaj samo dotaknem teh vaših božanskih ustni — in Žunić se je ves tresel koprenja po tej želji in strasti.

— V stran, bežite! Od mene proč, od mene proč! — je pohitela zopet k električnemu zvoncu ter pritisnila na gumb.

— Vi torej nečete? Dobro, sedaj dospa semle sluga — kaj si bo mislil? Jaz spregovorim pred njim, kakor da se poslavlja kakor najboljša znanca.

Jurkica se je ravno tako prezirno okrenila v drugo steno; a ko je vstopila sobarica, naročila ji je, da naj posveti gospodu podžupanu po stopnicah.

— Gori svetiljka na hodniku.

— Torej — pospremite gospoda brez nje.

— "Za me je torej vsejedno: sem li v resnici kriva, ali nisem kriva, — svet — ta modri — pravični svet — se ne uveri o nasprotnem nikoli več. Je li resnično možno kaj takega?" — govorila si je na pol glamo, ko se je oddaljil Žunić. V tem hipu je opazila, da je na pisalni mizici pričakuje list od doma. Kakor blagi solčni žarki po nevihtu, tako je vplivalo na njo to pismo. Z malikavo hitrostjo je Jurkica odprla in poljubila papir od ganotja in radosti. A čim je pričela čitati, izvil se jej je iz prsi grozen krik, tak, da se je v nezavesti zgrudila na pod. Čim je prišla kolikor toliko k zavesti, vstala je in grozno zaječala.

— Tako, tudi — oči! Tudi on veruje! Oh, ljudje, ljudje, ali ste res takšni! Pa, da živim dalje! — No — sedaj je odločeno. Takoj, takoj. Nu, tedaj se le bodo prepričali vsi. A — kako, kako, — da vsaj očeta prepričam, da sem nedolžna in da je vse to prosto obrekovanje! Da mu pišem! Ah, kdo bo verjel? Kako naj jih prepričam! — Ha tu je, — da —! — Oj, — sedaj imam dokaz v rokah, neovržen dokaz. O smrt, — smrt ti — ti mi ga izročiš! — zaklicala je s zanosom in se navdušila. Nekaj trenutkov zatem je sela za mizo in začela pisati:

"Moja oporoka. (Pri tem je zaplakala grenko in bolešno.) Umreti moram. Svet me ne more več potolažiti, — jedino smrt more prepričati vse, ki me sodijo krivo, da sem nedolžna. Bog mi ta moj čin odpusti, — v svesti sem si." Dalje ni smogla. Najedenkrat so jo zalile solze in privikrat ji je bilo tako teško, da ji je usoda tako kruta.

— Umreti — tako mlada! Ah, — kaj to! Izpolniti moram. Kadar oče tudi —! Saj menda ljudje sploh posebej mislijo je to nebrešno, da verujejo najprej zlu. Tako naj se izvri, — jedino tako dokazem. — Ni pa še bila izpolnila vsega na svoji oporoki, ko je vstala izza mize in poskočila

k omari. Prav za prav ni niti vedela, česa sploh išče tam. Jedino tega si je bila v svesti, da končati se ne sme v prijeteljski hiši, ampak kje na planem. V omari ji je najprej vdarila v oko pisna obleka. Ta pogled jo je zelo razburil. Z nekim zanosom je začela poljubljati to obleko, in iz oči ji je rosila solza za solzo. "Da bi bil tukaj — oh, si je šepetala tiho in aramejstvo, — ah, tedaj ne bi se drznili kaj takega. A odlej ga ne bom videla nikoli več. Se li še spominja na me? Oh, zakaj je odšel?" — In zaribala se je čim dalje, da le v sladke spomine in v njeni razburkani duši vrtili so se ji vsi doživljeni dogodki tako po vrsti in tako živo, da, ko bi jo bil kedo skrivoma opazoval, bi rekel, da je znorela. Tako so se ji menjavale poteze na licu, tako je izpreminjala obraz vsakotoliko, sedaj v srečen usmev, zopet zatem v jeno, a vedno je govorila nekaj sama seboj!

— Hvala bodi Vsevišnjemu! — se je nekdo prijavil na vratih. Jurkica se je stresla in se obnila še na pol motnim pogledom.

— Ah! — je vzkliknila ali bolje: zavričkala Jurkica. Hanibal je bil. Vsa potir se je vstavil na vratih. Jurkica pa je, ali od silne radosti, da ga je zopet zagledala, ali od silne žalosti, da jo je zalotil v taki sramoti, zalokala grozno in si zakrila obraz v oblakla, ki so visela v omari.

— Za Boga, Jurkica! Menda nisem dospel prekasno. A vse dobro, le da vas vidim tukaj. Takoj po brzojavi sem se predvčeršnjim odpravil na pot, Jurkica, odgovorite mi, sem se li zakašnil? Pa tudi če, — ne jokajte vendar! — Ničesar se ne bojte! — In on, še vedno izmenaden in razdražen, se ji je spočitljivo približal ter jej dvrsto stisnil roki. — Umirite se, gospica!

— Hvala, gospodi! — je odgovorila Jurkica, jedkaje, ker solze in prebiti dogodki ji niso dovoljevali gladke in glasne govorice. Tako ni niti mogla izgovoriti svoje roke iz njegove. V tem hipu se je spoznala, da ljubi moža, ki je pri njej. V tem hipu se ni zavedala svoje bede, niti čut hvalenosti je ni navdajal, niti obljubovala si ni ničesar.

Tako veliko je bilo to njeno veselje, ker ga je zopet zagledala in bila zopet v njegovi družbi. Spomnila se je, kako je nekaj trenutkov prej obšalovala, ker ji je umreti, a njega ne bo videla nikoli več; sedaj pa, — oh! — umreti mora! — Gorje! ko bi znal! — jedino ta beseda je smogla po daljšem molku, medtem, ko je on še vedno tiščal njeno roko v svoji, pozabivši na ašutje prvega trenutka; drhtel je pod čarom njene lepote, povečane in posvečene po vtisih tega tragičnega mučeništva.

— Jurkica, jaz vem vse. Zato sem tudi prišel. Jaz vas samoreim in hočem obraniti. Jaz vem, da ta obdolžitev ni resnična.

— Vi torej — jedini, ki na veruje v to! Oh, kako ste dobri! — je zaklicala dekle vzvišeno in ginljivo. Občutila je v sebi neki plemeniti ponos in popolno zadobitje. Bilo ji je, kakor da je ta madež sedaj popolnoma izpran, da je po njegovem priznanju zopet rešena njena čast in da je zopet čista v svojem poštenju. Silna hvaležnost ji je prevzela dušo in obvladala od tega čutstva se je spustila pred njim na koleno.

— Kaj delate, Jurkica! — se je uprl Hanibal in se hitro pripognil, da jo privzdigne. Imajoč v naročju to divjo in nežno bitje, ni mogel nadvladovati dalje. Hipoma jo je dvignil do višine svojega obraza in rekel bledeh lic: — Jurkica, jaz ljubim — jaz vas ljubim!

Moč teh besed in čarobnost te izjave sta ušinkovali na Jurkico, da je — kakor olepljena od hipne slabosti in od prevelike svetlobe — na pol brezvestno sklonila glavo pod njegov temni vrat, — in on jo je držal na rokah, ne zavedajoč se tega globokega molka. A ko so jej ustnice, bolj v sanjah, a vendar v veliki blaženosti, šepetale besede, ki so se glasile nekako: "Srečna sem, — tedaj je razumel vse in mislil ga je strah. Vznešeno je tedaj zaklical: — "Ljubi me! O Jurkica, hvala ti!"

In njiju ustne so se spojile v nedolžen, svet poljub prave čiste ljubosti. On je željno, strastno srkal razkošno elast one gladke in bele polti razburjenega in razvnetega deklečinega lica. Dolgo je trajalo tako razpoloženje, — čas je potekal tiho, nemo, brez nikakega pomisleka, a še le potem je toliko za-njo, kolikor zanj nastalo toliko vprašanj. V svoji preveliki sreči ni mogla Jurkica razumeti ničesar tega, ni mogla verovati v toliko milost neba, — ter se je, kakor vsi nesrečniki, bala neustojitosti svoje sreče in ni hotela razmišljati dalje. On pa ji je začel pripovedovati, odkodaj sem jo je ljubil. Jurkica ga je poslušala s široko odprtimi očmi, v katerih se je lesketala blažena vlačnost, ki se je od časa do časa nabirala v svetlo solzo, ki se je potem zljila po licih, žarečih blažene sreče in razburjenosti. Ah, čutila se je temu in zdelo se ji je neverjetno. Najrajši bi mu bila trenotek za trenotkom pretrgala besedo, a vsa je trepetala in si je zaporedoma priznavala, da je krasen, moder in plemenit. A pripovedovanje njegovo jej je bilo, kakor da posluša davno znane ji basni in kakor da se vrste pred njo vse, vse njene sanje, ki jih je preživela.

— In zato ste tako — si tako nenadoma odpotovali? — mu je pretrgala besedo in drag ljubek, skoraj objesten smešek ji je zaigral okoli ust.

— Sprevidel sem po plesu, da sem — no za ljubljeno, — a jaz, stara hiša, kako naj mislim, da bi me moglo ljubiti tako dete?

— Oh, Hanibal, — kako si mogel misliti tako?

In dve srečni bitji sta si padli v nem, a božanski objem.

Ali slednjič morala je tudi resnost priti do svojega prava.

— Uh, — je zaškrilpal grof s zobmi in stisnil pesti valed jeze, ko mu je Jurkica pripovedovala svoje zadnje doživljanje ter zopet zapadla v prejšnje bol.

— Izgubljeno, — vse je izgubljeno! Ni mi za službo, ali — ali kako naj prepričam svet o krivici, a katero me je obdolžil? — je odgovorila Jurkica in otrpnila pred pomislekom, da to ji je možno edinole, ako umre in izvrši oporoko. A u moreti sedaj! Gorje, da take sreče, kakor jo je preživela pravkar, ne more uživati nemoteno! In oči sta jej obupno zablistali.

(Dalje prihodnjik.)

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Is švedščine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

"Da, tako približno!" je odgovoril Filip suho — "Pred tednom dni je pokupil na moj predlog vse državne dolge gospoda dona Ramona. Kakor veste, je takoj nato izbruhnila revolucija, revolucionarji so preklicali vse državne dolge in gospod Isaacs je izgubil svojih takole en milijon funtov in en četrti! Mislil, da ga to preveč ne boli, seveda bo po svojem starem načelu trdil ravno nasprotno! Ako vaše visočanstvo dovolji, bi ga jaz rad obiskal, da se pogovorim z njim o tej zadevi!"

Veliki knez ga je začudeno pogledal:

"Vi hočete k njemu? — Povabimo raje gospoda na čašo piva, tu se potem lahko domenita vse! Čez eno uro je zajutrek. Vse državne dolge, je nakupil na vaš predlog! Vi ste vražji človek!"

Filip se je smeje naklonil:

"Vi ste skrajno liberalni, visočanstvo! Izvolite samo ukazovati!"

Veliki knez je rekel par ruskih besed svojemu adjutantu, ki je slonel ves čas molče v kotu na poveljniškem mostu. Čez par trenutkov so zaplesale po jarbolih "Carja Aleksandra" signalne zastave. Skoro je odplul od bele angleške jachte čoln. Ko se je ustavil pred drugim velikonom, je izstopil iz njega eleganten gospod s črno mefiatovsko brado, toda skrajno resen. Skoro stekel je po stopnicah navzgor.

Filip je slišal, kako je Isaacs vprašal:

"Signalizirali so mi, da naj pridem sem. Kje je gospod profesor? Ali je tukaj zaprt?"

"Zaprt!" se je zamejale oficir, ki ga je vodil. "Poglejte, tam gori na poveljniškem mostu je! Po teh stopnicah, sir!"

Filip je slišal hitre korake po stopnicah in kmalu nato je stal gospod Isaacs na poveljniškem mostu.

Filip mu je šel smeje naproti.

"Dobro jutro, gospod Isaacs! Kako se vam godi? Kaj vraga se je vendar dogodilo, da vas je zaneslo semkaj?"

Mr. Isaacs ga je opazoval s pogledom, ki je bil vse popreje nego prijazen.

"Prišel sem semkaj, da poskusim rešiti 1¼ milijona funtov!" je odgovoril hladno. "Ali se mar čudite? Ako bi radi parlamenta bili mogel prej odpotovati, bi bil še zdavnaj tu. Par aleparjev je tu enostavno preklicalo en milijon tri sto tisoč funtov! Krasna stvar, res imenitna stvar! In vi pijete tu svoje pivo!"

"Ali, dragi gospod Isaacs, ko bi vedeli, kako neznanstvo vroče podnebje je tukaj! Toda prosim, da vas predstavim njegovemu carskemu visočanstvu!"

Mr. Isaacs je odskočil dva koraka in gledal Filipa. Mislil je, da je znorel!

"Da, njegovemu carskemu visočanstvu velikemu knezu Mihajlu Nikolajeviču, ki je bil tako prijazen, da je povabil na pivo mene in sedaj tudi vas!"

Mr. Isaacs je hitro snel klobuk in se globoko priklonil, veliki knez je za zadovoljno namignil.

"Vi delate naše kanone? Izvolite, poslušite se samo! Kaviar, pivo, vodka, samo izvolite!"

Mr. Isaacs, ki je v tem trenutku porabil na akcije Vickers & Maxima, ravno tako kot je pozabil na ves svet razen otoka Minorke, je opazoval nekaj časa velikega kneza, nekaj časa pa Filipa — bil je pa skoro prepričan, da so ga zvalili na krov plavajoče blažnice.

Nenkrat se je pa spomnil na ono, kar je nekdanj bral o Rusiji, o knuti, o življenju v Rusiji, o ekscentričnih domislicah velikih knezov — in sklenil je poslušati vsake volje velikega kneza: Vzel je hitro kaviarja, nallil si čašico šganja, skrivaj pa je vedno gledal proti svoji beli jachti.

Mislil si je:

"Sedaj vidim, sedaj mi je jasno, da sem med samimi noreci! Vsi so prisiljeni! Gledati moram samo, da se pobrem od tu!"

Veliki knez ga je resno opazoval in rekel:

"Bodite tako dobri, dragi gospod Isaacs, pozajutrujte z nami na krovu! Do zajutruka vaju pustim sama, da uredita svoje stvari. V eni uri je zajutrek. Brez ugovora — prosim!"

Nagrbnil je svoje košate obrvi — Mr. Isaacs je še enkrat poželjivo pogledal svojo jachto, potem se pak s globokim poklonom začel zahvaljevati za vabilo.

Komaj je odstranil veliki knez, tedaj je pa vzrojilo vse, kar je kril v svoji duši.

"Čujte, dragi profesor, povejte mi, kaj za vraga pomeni vse to! Kaj vendarle mislite? Zvalili ste me v kupčijo, v katero sem vložil 1 in ¼ milijona funtov, drugi dan izbruhne revolucija in vi brzojavite, da potujete na Minorke, da vidite, ako je vse izgubljeno, ko pa pridem semkaj, vas najdem na krovu ladje pijančevati v nekim." hitro je preuhal, — "človekom, ki trdite za njega, da je ruski veliki knez. Kaj je hotel reči s tem, da delam njegove kanone?"

"Vickers & Maxim!" je rekel Filip. "Saj imate skoro vse akcije v svojih rokah! Jaz sem mu vsaj tako rekel!"

Mr. Isaacs je molčal nekaj sekund, to ga je malo umirilo, — toda potem je zopet jemo nadaljeval:

"Toda vraga, povejte mi vendar, zakaj ste pobegnili iz svoje jachte — ubogi kapitan je napel znorel v skrbih za vas, vi pa tu lepo pijete pivo! Zakaj niste na govorili velikega kneza, za bombardirali otok in prišli upornike, da nam plačajo dolg? Da ste saj to dosegli! Toda ne, vi se brigate za zajutrek!"

Sedaj se Filip ni mogel več premagovati, v neskončno jezo gospoda Isaacs se je začel krohotati in v bučnem smehu zvijati po sedežu. Končno je pa rekel:

"Ne morem pomagati, toda ako bi bili, dragi gospod Isaacs, na mojem mestu, tudi vi bi tukaj pil pivo. Najprej vam moram pojasniti, da je veliki knez moj stari prijatelj!"

"Vaš stari prijatelj? Naj me vzame vrag, ali sta oba pramojena?"

"Da, moj stari prijatelj," je ponovil Filip. "Spoznala sva se v neki pivnici v Hamburgu! Torej kako bi se mogel braniti, da ne popijem na krovu njegove ladje par čašic? Drugič — Filip je nalahč napravil kratko pavzo, da bi lahko opazoval Isaacs — drugič sem pa moral proslavljati veseli dogodek današnje noči!"

"Veseli dogodek današnje noči? Da ste ušli iz jachte — in pustili kapitana, da vas je sedem ur iskal po Mahonu!"

"To ne tolko!" je rekel Filip. "Glavna stvar je to, da sva namreč jaz in veliki vojvoda točno v petih urah končala revolucijo."

"Veliki vojvoda — vi — Končali?"

Dalje Isaacs ni mogel več govoriti.

"Da, da, ravno tako je! Dalje je naredil veliki vojvoda jako dobro partijo z nekaj milijoni rubljev; on je moj najboljši prijatelj, ki mi dolguje večno hvaležnost — namreč, oženil se je z mojo ženo!"

To je bilo pa tudi gospodu Isaacsu preveč. Pozabil je svoj strah pred velikim knezom, pozabil svojo milijonsko izgubo — pričakoval je samo, da zdaj in zdaj blazni Filip pobesni in ga napade — izmikal se je proti stopnicam, ki so vodile na krov.

V zadnjem trenutku ga je Filip, ki se je ves krivil od smeha, prehitel in mu zastavil pot.

Mr. Isaacs je gledal preplašeno okoli, da bi našel za obrambo kako orožje, ko se je Filip krohotal:

"Toda, dragi gospod Isaacs, vi me vendar poznate in veste, da je tudi v moji blažnosti metoda! Vsaka beseda, ki sem vam je ravnokar povedal, je tako resnična kot evangelij, dasi mogoče cela ta stvar izgleda kot kaka indijanska pravljica. Pustite me, da vam v miru vse lepo razložim, potem mi recite, da vam je žal, ko ste mi zavidali par čaš pizencea!"

Mr. Isaacs je pogledal s poglodom, ki je še vedno izražal strah, nato je previdno porinil mizico s kompasi med sebe in Filipa ter rekel:

"Pripovedujte!"

Gospod Collin se je moral še vedno smejeti preplašenemu obrazu svojega poslušalca, ki je poslušal z odprtimi očmi, ušesi in usti njegovo pripoved, ki je trajala dolgih 40 minut. Finančnik ga je v začetku opazoval z nezanimanjem, potem se ni upal niti dihati — ko je pa Filip končal, je vskliknil: "By Jove! Kako nesramno lažete!"

Toda nazadnje se je moral vendar prepričati o resničnosti Filipovih besed. Zapustil je svojo trdnjavo za mizo, šel k Filipu, stisnil mu roko in dejal:

"Odpustite mi, dragi profesor! Pozabite vse, kar sem vam rekel. Vsako jutro svojega življenja za-

služite sod pizencea! Vi ste mož, vi ste res velik mož in jaz se vam klanjam." Udušili ste revolucijo, rešili velikega vojvodo, rešili ste njegovo sopričo — oženili ga z nekaj ducati milijonov dote. By Jove, vrag vas vzemi! Skoro bi nastal Waterloo — toda vi ste večji nego Napoleon, vi ste omogočili Slavkovo!"

"No, dragi gospod Isaacs, le nobenih pretiravanj! Vse se imamo zahvaliti le slučaj! Sicer pa, kaj bi vam škodovalo, ako bi imeli kakšen milijonek manj v žepu?"

Mr. Isaacs se je za trenotek zatemnil obraz, nato se je pa zopet zasmejal.

"No, to ste prav dobro povedali! Vedno ste radi lahkomiselno razpolagali z mojim denarjem! — Toda odpustim vam — res prav čudno je, kako vam vedno v pravem trenutku pomaga slučaj!"

Sedaj pa prihi na poveljniški most mlad oficir, ki se je naklonil, salutiral in rekel:

"Njegovo visočanstvo prosi k zajutruku, gospoda!"

Mr. Isaacs je hitro pogledal na kaviar in vodko.

"Ali mislite, da dobimo tudi doli take stvari?" je rekel poželjivo. "Se nikdar nisem okusil kaj tako imenitnega! Dasi sem imel najhujši stah, vendar sem jedel s takim tekcom..."

"Seveda, da je tudi doli takih stvari!" je odgovoril Filip. "Poznam dobro njegovo visočanstvo velikega kneza! Ne čudim se prav nič, da tako hvalite njegovo blago... saj to se ne zgodi vsak dan, da bi midva jedla kaviar ruskega carja in pila njegovo vodko!"

Ko je bil končan zajutrek — trajal je precej dolgo, ker je vladalo na njem najboljša razpoloženje — se je vadel Filip z gospodom Isaacsom v kot salona, kjer sta se posvetovala, kaj naj sedaj začne. Ko sta bila tako v debati, je Filip čutil, da je položil nedko na njegovo ramo roko. Bil je to don Ramon, ki je stal pri njih s svojo mlado soprogo.

"Gospod profesor" je rekel, "midva bi nekaj rada govorila z vami!"

Filip se je nasmehnil:

"Uganil sem, kaj želite! Zadeva o državnem dolgu velike vojvode Minorke, kaj ne?"

"Pogodili ste! Sinoči, oziroma danes zjutraj ste nam ušli! Prosim vas, da mi sedaj razložite vse, kaj je na stvari! Oprostite, mr. Isaacs!"

Filip se je zopet smejal:

"Nič ne de, vaše visočanstvo, tudi gospod Isaacs sme poslušati naš razgovor. Da se bolje izrazim... on ima pravico, da nas posluša, ker je on dal denar za mojo borzno spekulacijo."

Sedaj se je pa zasmejal veliki vojvoda.

"Vi ste bili pač previdnejši, da niste založili svojega denarja v sumljivo spekulacijo!"

"Ravno nasprotno, visočanstvo, naš načrt je bil kolosalen, jaz sem riskiral, kar sem mogel, seveda glavni kapital je dal na razpolago gospod Isaacs."

"Prosim vas, dragi profesor, povejte mi, kako je bila pravzaprav ta stvar!"

Gospod Collin je začel govoriti, dasi težko, ker se nikdar ni bil njegov jezik tako zaposlen, pa najsi bo glede pijače, hrane in pripovedovanja, nego v zadnjih dvanajstih urah; pripovedoval je na dolgo in široko; sedaj ga Isaacs ni prekinjal, pač se je pa zadovoljivo in ponosno smehljaj. Parkrat sta ga prekinila veliki vojvoda in njegova mlada soproga.

Ko je Filip končal, je rekel počasaj veliki vojvoda:

"Ali vas smem prositi za malo uslug, gospod profesor?"

"Vse kar morem storiti, visočanstvo, samo zahtevajte!"

"Bodite tako dobri in pišite svoji domovini..."

Tedaj se je Isaacs prvič vpletel v razgovor:

(Konec prihodnjik.)

LJUDJESKILO

Vržite stran Vaše pasove

Tiše ljudi a hitro je zadobil velike obroke s uporabo STUARTS nove STUARTS PLOJAGE podlage. Kar omogoča svetlobo vse vaše pasove pred a jeklom, gumijem in drugimi obremenitvami ki vas ženejo. Naj vam mi poljimo naš

Zastonj na poskušnjo Plojage

Ne razmišljajte niti eno sekundo. Dajte da vam pošljemo dolžnost, kaj se je vse PLOJAGE PLOJAGE svetlobo podlage. Kar omogoča svetlobo vse vaše pasove pred a jeklom, gumijem in drugimi